

ФРИДРИХ НИЦШЕ В ПОДТЕКСТА НА РОМАНА „ПОРУЧИК БЕНЦ“

Известен е трайният интерес на Д. Димов към философията. В „Поручик Бенц“ доминира влиянието на Ницше с допълнение на Шопенхауеровия възглед за живота на човека, в който владеят злото, волевият устрем и страданието, и на Фройдовия - за подсъзнателния фактор. Тук се долавя и Хегеловия принцип, който поставя обществото над индивида. Може да се каже, че в тая първа творба на Д. Димов се сблъскват два философски типа мисловност. Водещо място заемат проблемите на личността. Но обществената и социална тематика, която се възприема като фон, всъщност е така ярко откrojена, че има свое самостоятелно присъствие. Двете линии на повествуване, на пръв поглед свързани само сюжетно, вълнуват автора с голяма сила. И това се е отразило върху художествените му постижения, учудващо високи и в двата момента.

Фридрих Ницше, както се знае, оказва силно влияние у нас в един значителен период от българската културна история. С неговите идеи израстват цели поколения. Широко популярна става основната книга на живота му „Тъй рече Заратустра“, която има три ранни издания на български език - през 1905, 1915, 1919 г. Тя е настолно четиво на Веса Харизанова, майката на Д. Димов, упражнила изключително влияние върху него. В годините до „Поручик Бенц“ Димов е могъл да задоволи породените у него интереси към този автор още с преводите на „Избрани афоризми“ - 1901 г., „Антихрист“ - 1912 г., „Дионисиеви тирамби“ - 1915 г. През това време са издадени и две книги върху възгледите на Ницше. В семейна среда вероятно се е обсъждала и бъдещата книга на М. Димитров за Ницше като идеолог, която излиза в 1938 г. - двете семейства поддържат близки дружески и духовни контакти.

В отношението на Д. Димов към Ницше вероятно се намесва и интересното съвпадение на основни житейски ситуации в биографиите на двамата автори. Те са съдействали за обострянето на една чувствителност, насочена навътре към Аз-а, аз конфронтирането му с другите и със самия себе си. провокирали